◄ Aldona Laisvės alėjoje
1940 metais

Sėdėjau 1940-ųjų pavasarį žaislų krautuvėje ant aukščiausios lentynos ir žvelgiau į saulėtą Laisvės alėją. Už lango praeiviai neskubėjo: stoviniavo, šnekučiavosi ar žvilgčiojo į vitrinas. Tarp jų išsyk pastebėjau ryškiai raudoną skrybėlaitę. Anapus lango prie stiklo prigludusi mergaitė žiūrėjo tiesiai į mane ir, rodės, šnibždėjo: „Parsinešiu tave namo."

– Jos akys mėlynos kaip tavo, Aldona, – pasakė mergaitės mama krautuvėje.

– Sveika, Lėle, – sukuždėjo Aldona, glausdama mane prie paltuko. Taip aš sužinojau savo vardą.

Išėjome į Laisvės alėją, kuria diena iš dienos svajojau pasivaikščioti, prisėsti ant suolelio po liepomis ar užsukti į ledainę. Tačiau labiausiai troškau turėti savo namus.

Netrukus priėjome prie kelių šeimų namo greta Karo muziejaus. Aldona užbėgo į butą antrame aukšte ir paguldė mane ant savo pagalvės miegamajame.

Aldonos namuose jaučiausi laiminga. Vilkėjau sukneles su kaspinais ir raukiniais, klausiausi Aldonos pasakojimų ir vaikščiojau šurmuliuojančia alėja.

Tačiau vieną vasaros dieną smarkus dundesys pažadino mane iš popietės miego. Mano šeima atrodė susirūpinusi. Aldonos mama apkabino mus abi ir sukuždėjo:

– Rusų tankai Laisvės alėjoje.

Tada tik suvokiau, kad mano šeimos gyvenimas keisis. Dabar naktimis anapus sienų girdėdavau verksmą, gatvėse – ratų cypimą. Meldžiausi, kad manęs neatskirtų nuo šeimos, nenumestų į sunkvežimį, pilną kitų žaislų ir daiktų, ir neišvežtų į keistas tolimas vietas.

Taip nerimaujant atėjo 1941 metai. Vieną naktį nežinia kur prapuolė eiles rašęs Aldonos giminaitis gimnazistas. Tuomet šeima apsisprendė. Mama iš palėpės atnešė lagaminus. Nušluostė dulkes. Aldona neatrodė sutrikusi. Ji ne pirmą kartą ruošėsi kelionėn. Prieš dvejus metus stipriam vėjui nuo galvų plėšiant skrybėlaites, Klaipėdos grindiniu riedėjo vokiečių šarvuočiai. Visas pajūrio miestas griaudėjo ir kaukė. Aldonos šeima skubiai susirinko būtiniausius daiktus ir paliko namus prie Baltijos jūros.

– Tąsyk buvo kiti, – pasakė mama, paduodama Aldonai lagaminą.

► Okupacijos:

1940 metų birželį sovietų kariuomenė įžengė į Lietuvą. Taip prasidėjo pirmoji komunistinės SSRS okupacija, o kartu gyventojų represijos, areštai ir deportacijos. Po metų į visą Lietuvos teritoriją įsiveržė nacistinė Vokietija. 1944 metų vasarą Raudonajai armijai stumiant vokiečius į vakarus, šalis antrą kartą pateko į sovietų rankas.